

AZ ERDÉSZETI TUDOMÁNYOK TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON – FEJEZETKIVONATOK II.

Erdészeti növénytan

Dr. Bartha Dénes¹, dr. Csiszár Ágnes¹, dr. Szmorad Ferenc², dr. Tímár Gábor³

Az erdészeti növénytan az erdővel és az erdőt alkotó növényekkel botanikai szempontból foglalkozó, de az erdészeti hasznosítást is hangsúlyosan szem előtt tartó, az egyéb erdészeti rész tudományokhoz (pl. genetika, ökológia, erdőművelés, szaporítóanyag-termesztés) szervesen kapcsolódó szakterület. Története során legtöbb részterületén szorosan együttműködött az általános botanikával, valamint az említett erdészeti tudományokkal, s ez célként fogalmazható meg a jövőre nézve is.

Az erdészeti növénytani kutatások számottevő eredményeket produkáltak a florisztika és növényföldrajz, vegetáció-tudomány, növényélettan, természetvédelmi és invázióbotanika területén.

Blattny Tibor emlékezik mesterére és egykori munkatársára, Fekete Lajosra, halálának 50. évfordulóján, 1966-ban. A sír körül a szlovák erdészeti kutatás és tanügy jeles képviselői állnak (Selmechánya: Evangélikus temető, 1966) (Forrás: Központi Bányászati Múzeum, Selmechánya)

Önálló rész tudományként emelhetjük ki a dendrológiát, mely fa- és cserjefajokkal, esetleg nemzetségekkel foglalkozik, főképp taxonómiai jelleggel, morfológiai, élettani, újabban genetikai

vizsgálatok eredményeit szintetizálva, a gyakorlat elvárásait is figyelembe véve.

További kutatási területként megemlítendő még a ma már kevésbé művelt erdőtípológia, illetve a sok esetben méltánytalanul háttérbe szorult (az erdei gyomok biológiájával foglalkozó) herbológia.

Az alap kutatás és alkalmazott kutatás jellegű vizsgálatokat érintő részterületeket az elmúlt másfél évszázadban változó intenzitással művelték. Az 1890–1920 közötti időszakban az erdészeti növényföldrajzi adatgyűjtések (Fekete Lajos, Blattny Tibor, Tuzson János), illetve a főként *Quercus*-fajokra fókuszáló dendrológiai kutatások (Fekete Lajos, Borbás Vince, Simonkai Lajos) álltak a középpontban.

A két világháború közötti, kevésbé intenzív időszakból az erdőtípológia jelentkezőse (Magyar Pál) és a talaj-növény kapcsolatok vizsgálata (Fehér Dániel) említhető, majd az 1950–1970 közötti intenzív periódusban a florisztika, vegetációkutatás és erdőtípológia (Zólyomi Bálint, Csapody István, Majer Antal, Szodfridt István, Tallós Pál) virágkora, illetve a dendrológia (Mátyás Vilmos, Kárpáti Zoltán, Terpó András) ismételt felerősödése emelhető ki.

Az erdészeti növénytan legújabb, ma is tartó felívelése az 1990-es évektől számítható. Ekkortól a terepbotanika feléledésével, a florisztikai és vegetációs kutatások újraindulásával ismét egy intenzív korszak kezdődött – sok résztvevővel, számtalan publikációval, új szaklapok (*Tilia*,

Flora Pannonica) megjelenésével, országos léptékű kutatási programokkal.

Részben új módszerekkel, a kritikus taxonokat (molyhos tölgyek, fehér nyár, fekete nyár, berkenyék, szedrek) érintve a dendrológia is tovább erősödött, s a hazai fa- és cserjeismeret terén számos alapvető összefoglaló mű született. A kor kihívásaira reagálva új szakterületként megjelent a természetvédelmi botanika és az invázióbotanika. Mindezek a kutatások a legtöbb esetben az erdőkhöz kapcsolódó mintázatok, az ott zajló folyamatok és az ökológiai összefüggések jobb megértését szolgálják.

A jövőt illetően – néhány évtizedes időtávlatban – a mikrotaxonómia és hibridkutatás (pl. a *Quercus*, *Fraxinus*, *Tilia*, *Ulmus*, *Salix*, *Sorbus*, *Rosa*, *Crataegus* nemzetségek), a klímaváltozás és biodiverzitás kapcsolata (az erdei élőhelytípusok areaváltozásainak, kompozicionális és strukturális átalakulásának vizsgálata), valamint az invázióbotanika és herbológia területén rajzolódhatnak ki hangsúlyosabb kutatási igények.

Pócs Tamás botanikus (középen), valamint Tallós Pál és Rumszauer János erdőmérnökök a vendvidéki Szakonyfalu egyik láprétjén, vélhetően a Grajka-patak völgyében. Tallós Pál zoológiával (elsősorban lepkékkel) is foglalkozott, kezében fűbáló (Szakonyfalu, 1961) (Fotó: ERTI archívum).

¹ Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Környezet- és Természetvédelmi Intézet

² Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természetudományi Kar, Biológiai Intézet

³ Nemzeti Földügyi Központ, Közép-Magyarországi Erdőtervezési Osztály